

МОДЕЛЬ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ, ЯК КОМПОНЕНТА АДАПТАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ

У роботі розкрито, за допомогою анкетування, модель морально-вольових якостей особистості студентів, як компонента адаптаційного механізму, на основі взаємодії між викладачем і студентом. Структура мотивів студента, що формується в період навчання, є стрижнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток позитивних навчальних мотивів – невід'ємна складова адаптаційного механізму. Для ефективної практичної роботи в цьому напрямку потрібне ґрунтовне вивчення закономірностей розвитку адаптивних компонентів.

Ключові слова: студент, викладач, модель, мотивація, фізичне виховання.

Гриб Т.А. Модель личности студента, как компонент адаптационного механизма. В работе раскрыта, с помощью анкетирования, модель морально-волевых качеств студентов, как компонента адаптационного механизма, на основе взаимодействия между студентом и преподавателем. Структура мотивов студента, формируется в период обучения, является стержнем личности будущего специалиста. Итак, развитие положительных учебных мотивов - неотъемлемая составляющая адаптационного механизма. Для эффективной практической работы в этом направлении нужно основательное изучение закономерностей развития адаптивных компонентов.

Ключевые слова: студент, преподаватель, модуль, мотивация, физическое воспитание.

Gryb T. Model of personality of student, as component of adaptation mechanism. The model of morally- volitional qualities of students, as component of adaptation mechanism, is in-process exposed, by means of questionnaire, on the basis of cooperation between a student and teacher. Structure of reasons of student, formed in the period of educating, is the bar of personality of future specialist. So, development of positive educational reasons is an inalienable constituent of adaptation mechanism. For effective practical work the sound study of conformities to law of development of adaptive components is needed in this direction. Expediently systematic to conduct diagnosing of students of present reasons. Such work the counsels of academic groups, dean's office, psychological service of establishment, must preferably conduct, using a questionnaire, conversations and special tests for this purpose. The mechanism of forming of educational motivation is making of single structure of aims of educational activity. For this reason a large role is played by the timely and systematic forming by the teachers of aims of educating, students must accept and point the activity at their achievement. The Motivational-valued relation expresses internal position of personality that stipulates the certain structure of her attitude toward reality, to wider public, to itself and the psychologically executed evaluation judgment. Attitudes toward the values of physical culture will acquire positive motivation on condition of transformation of the external stimulant affecting personality of student, in internal incentive for a method of "appropriation" of soul values mine-outhumanity in the field of physical coolie returns.

Key words: student, teacher, module, motivation, P.E.

Постановка проблеми. Розглядаючи перший компонент зв'язки – модель особистості студента, необхідно відзначити, що ця модель має відобразити соціальне замовлення, соціальну потребу у вихованій людині [4]. Причому, необхідно відзначити, що раніше соціальне замовлення діяло у формі соціального наказу й було одним для всіх освітньо-виховних установ. Сьогодні вища школа сама визначає соціальне замовлення, виходячи з безлічі умов та обставин, й тим самим приймає відповідальність за місію виховання, вивчивши соціальне замовлення як сукупність вимог до того типу й характеру особистості, що має бути реалізований з позицій суспільства, родини й самого студента. Причому, ці вимоги суперечливі, й усунути ці протиріччя є метою проведеного дослідження [1]. Метою фізичного виховання у вузах є підготовка всіх бачорозвинених спеціалістів, використовувати та впроваджувати фізичну культуру та спорт в умовах майбутньої виробничої діяльності. Реалізація цієї мети є необхідною з позицій нового вимог, наданих до вищої школи. А дже багатостудентів майбутньому займуть важливі позиції на виробництві, і від того, який запас теоретичних і практичних фізкультурних умінь та навичок вони отримають за період навчання у вузі, залежить їх особиста участь у заняттях та пропаганді фізкультурно- спортивного життя, творча активність, та здоровий побут.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дослідження виконано згідно плану наукових робіт кафедри фізичного виховання Сумського національного аграрного університету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи теоретичну літературу, ми обрали перелік морально-вольових якостей, вивчення ціннісного ставлення до яких й буде надалі розглянуто. Це сміливість, цілеспрямованість, повага, чесність, дисциплінованість, самостійність, ініціативність, стійкість, наполегливість, взаємодопомога, доброзичливість, дружба, завзятість, акуратність, організованість, порядність. Ми згодні з визначенням що " фізичне виховання, як навчальна дисципліна передбачає оволодіння студентами певної системи знань, навчання рухам і розвитку фізичних якостей, оволодіння професійно значимими знаннями, якостями, вміннями і навичками, створення установ до активного нахилу студентів до фізичної культури і спорту, включення у процес фізичного самовиховання і самовдосконалення " [3]. Тому варто зупинитися на факторах, які визначають цілеспрямовану фізичну підготовленість студентської молоді, як детермінанту адаптаційного механізму.

Мета дослідження: розкрити, за допомогою анкетування, модель морально-вольових якостей особистості студентів, як компонента адаптаційного механізму.

Результат и дослідження та їх обговорення. На підставі теоретичної моделі, запропонованої П.А. Рудиком, зроблений відбір 17 якостей, що, на нашу думку, є достатньою умовою для характеризування морально-вольового аспекту характеру особистості [2]. Зниження активності ускладнює пасивність студентів у відношенні до особистого фізичного розвитку і стану здоров'я. Відношення к цінностям фізичної культури формується в залежності від складу їх об'єктів. У зв'язку з цим основними ознаками типології відношень до цінностей фізичної культури є свідомість, почуття інтересу і поведінки, котра фактично відтворюється в умовах навчально-виховного процесу. Для виявлення вагомості частки кожної з

перелічених якостей було здійснено анкетування 12-х викладачів (отримання експертних оцінок) та 152 студентів I курсів Сумського національного аграрного університету. Отримані й узагальнені дані ранжування мір необхідності морально-вольових якостей для студентів з точки зору викладачів представлені в (Табл. 1).

Таблиця 1

Експертна оцінка викладачем мір необхідності морально-вольових якостей для студента ВНЗ, n = 12

Якість	% відповідей "є"	Масова частка,
Дисциплінованість	47,6	11,60
Стійкість	40,4	9,84
Чесність	39,0	9,50
Взаємодопомога	35,0	8,53
Цілеспрямованість	33,3	8,11
Повага	33,3	8,11
Сміливість	28,5	6,94
Ініціативність	27,3	6,65
Наполегливість	26,0	6,33
Доброзичливість	21,4	5,21
Самостійність	20,0	4,87
Самовихованість	16,6	4,04
Організованість	13,0	3,17
Порядність	8,3	2,02
Дружба	7,0	1,71
Акуратність	7,0	1,71
Завзятість	6,8	1,66

Визначивши відсоток відповідей, у яких було зазначено необхідність даної якості для студента (кожному з опитаних можна було обирати декілька варіантів відповіді), ми виявили масову частку частотності вибору кожної з якостей. Для наглядного представлення їх перелік у таблиці впорядковано за ознакою зменшення критерію масової частки та побудовано діаграму (Рис. 1).

Як бачимо, на перший план було поставлено дисциплінованість, стійкість та чесність. Ці якості, на думку викладачів, і повинні зумовлювати успішність у навчанні.

Але ж після завершення навчання студент сам стане вчителем, і тут вийдуть на перший план такі якості, як самостійність та ініціативність, справедливість, завзятість. Викликає занепокоєння, що викладачі не відзначили необхідність розвитку цих якостей, тобто вони не бачать у теперішньому студентів майбутнього вчителя, колегу.

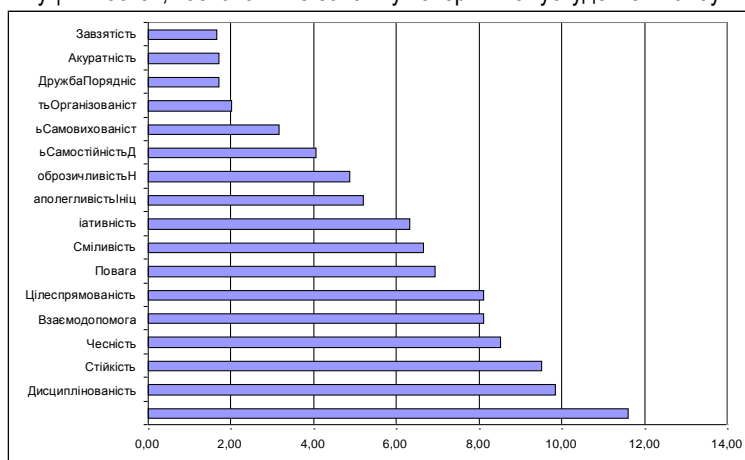

Рис. 1. Масові частки мір необхідності морально-вольових якостей для студента (визначені викладачами)

Майже аналогічні питання були поставлені й студентам. Їх відповіді також було оброблено і виявлено, що вони розподілилися наступним чином (Табл. 2):

Таблиця 2

Оцінка мір необхідності морально-вольових якостей студента ВНЗ n = 154

Якість	% відповідей "є"	Масова частка,
Сміливість	37,5	10,68
Рішучість	32,3	9,20
Доброзичливість	32,3	9,20
Наполегливість	32,3	9,20
Дисциплінованість	32,0	9,12
Увічливість	29,4	8,38
Самостійність	28,6	8,15
Взаємодопомога	28,0	7,98
Повага	27,6	7,86
Чесність	27,3	7,78
Стійкість	25,0	7,12

Воля	18,0	5,13
Мужність	0,4	0,11
Старанність	0,3	0,09

Наочне представлення даних – на діаграмі (Рис. 2).

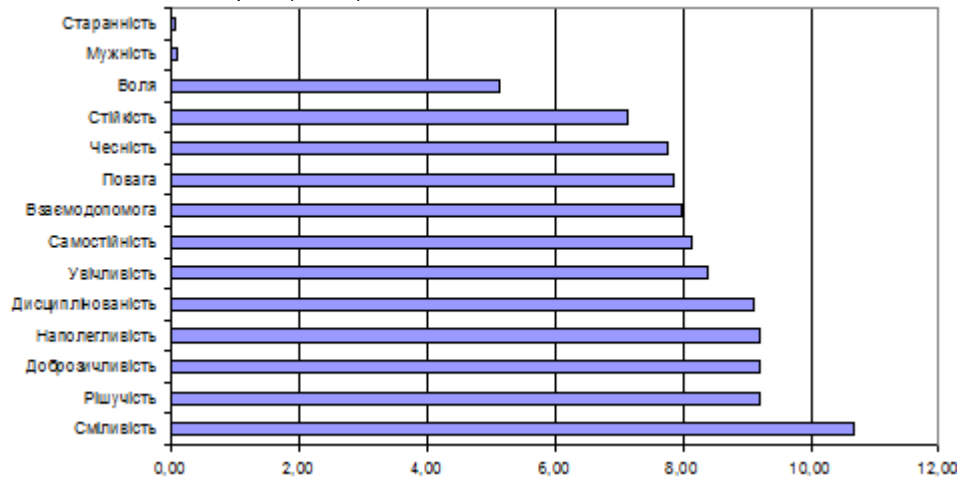

Рис. 2. Масові частки морально-вольових якостей, визначені студентами

Отже, студенти вважають найважливішими якостями сміливість, рішучість, доброзичливість. Таким чином ми можемо бачити, що студенти під час навчання, на відміну від сподівань викладачів, орієнтуються на подальшу самостійну фахову діяльність. Для впорядкування якостей особистості доцільно визначити наступні групи вольових якостей, в які будуть входити як визначення, дані студентами, так і визначення викладачів (Табл.3).

Таблиця 3

Оцінка морально-вольових якостей з точки зору студента

Група якостей	Якості	Масова частка	Якості, визначені студентами	Масова частка
Принципові	Сміливість	6,94	Сміливість	10,68
	Завзятість	1,66	Рішучість	9,20
	Чесність	9,50	Чесність	7,78
	Стійкість	9,84	Стійкість	7,12
			Воля	5,13
Середнє значення:		27,94	Мужність	0,11
Комунікативні	Самовихованість	4,04	Ввічливість	8,38
	Повага	8,11	Повага	7,86
	Взаємодопомога	8,53	Взаємодопомога	7,98
	Доброзичливість	5,21	Доброзичливість	9,20
	Порядність	2,02		
Дружба	1,71			
Середнє значення:		29,62		33,42
Професійні	Наполегливість	6,33	Наполегливість	9,20
	Дисциплінованість	11,60	Дисциплінованість	9,12
	Самостійність	4,87	Самостійність	8,15
	Цілеспрямованість	8,11	Старанність	0,09
	Акуратність	1,71		
	Організованість	3,17		
Ініціативність	6,65			
Середнє значення:		42,44		26,54

Після розподілу якостей за трьома групами (комунікативною, принциповою та вольовою) було проведено розрахунок суми масових часток в кожній з груп щодо відповідей викладачів та студентів окремо. Це дало виявити пріоритети обох категорій та виявити загальну картину протиріччя уявлень про морально-вольову сутність моделі студента (Рис.3).

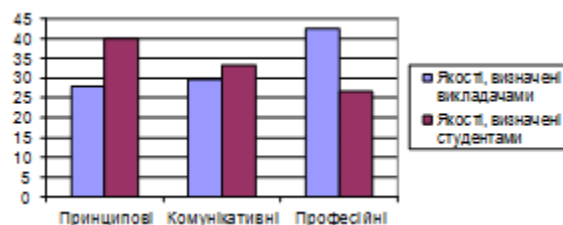

Рис. 3. Загальна картина протиріччя уявлень про морально-вольову сутність моделі студента

Бачимо, що саме професійні (зважаючи на висновок щодо даних в табл. 1. – виконавські) якості викладачі поставили на перше місце. Студенти ж, навпаки, ставлять принципові якості як запоруку розвитку, з їх точки зору, особистості. Середньозважені результати (Рис. 4) репрезентують майже рівну необхідність всіх трьох груп якостей для повноцінного розвитку студента, звісно професійні якості є найбільш бажаними, принципи на другому місці, комунікативні завершують список. Моделлю майбутнього викладача, згідно цього висновку, є професіонал з високими моральними устоями, котрий в той же час може створити сприятливу атмосферу у колективі, залишаючись при цьому лідером.

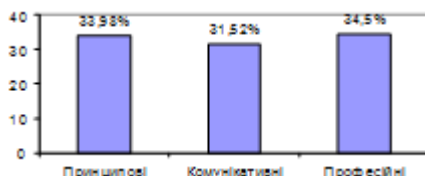

Рис. 4. Середньозважені результати уявлень про морально-вольові якості моделі студента

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином ми виявили основне протиріччя між баченням у студентів і лише виконавця завдань викладачем та усвідомлення себе вольовою особистістю студентом. Враховуючи необхідність орієнтації процесу виховання на студента, ми обґрунтували необхідність програми, яка б, йдучи назустріч бажанням студентів, сприяла б розвитку їх морально-вольових якостей. Необхідність подальшого пошуку ефективних шляхів формування у студентів активного, позитивного ставлення до занять фізичним вправами і обумовлює актуальність подальших досліджень в цьому напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахчанян Г.С. Мотивація інтересу до занять фізичною культурою та спортом // Педагогіка і психологія. - № 4. - 1997. - С. 41-43.
2. Рудик П.А. Психологія / П.А. Рудик // М., ФіС. 1976. С. 123 – 125
3. Ader R., Cohen N. Psychoneuroimmunology: conditioning and stress // Annu-Rev-Psychol.-1993. P.44-85.
4. Martens S., Wolters G., van Raamsdonk M. Blink of mind: memory effects of attentional processes // Journal Exp. Psychol. Hum. Percept. Perform. - 2002. Dec. 28 (6).- P. 87-92.
5. Lubysheva L.I. In ludosocialismunus in progressionem societatis, et in singulari agitur de // ratio aut disciplina, physicae educatio. 2001. № 4. P.11-15.

Відомості про автора:

а) прізвище, ім'я, по батькові: Гриб Тетяна Олександрівна

б) вчене звання: ---

в) науковий ступінь: ---

г) місце роботи: СНАУ, кафедра фізичного виховання

д) адреса для листування: 40000, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва 160, кафедра фізичного виховання